

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Spes & Fiducia, Cuius Iudicisqve Dei, Erga Homines In Hac
Vita Existentes, Firmata**

Stengel, Georg

[S.l.], 1645

Capvt. X. Aliunde desertis Dei seruis etia[m] delicias apponi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49823](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49823)

eijs, cum fagis & magis nocturnâ vecturâ in cellas alienas, & ad dolia non sua peregrinantibus, etiam vinum Creticum in absynthium vertatur, & sit de vinea Sodomorum, *Deut. 32°* vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæ: *32°* uva eorum, uva fellis, & botri amarissimi. Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. Amara enim conscientia, etiam ex Massico, aut Maronæo vino absynthiacum producit; vt etiam hîc congruat, quod de graphio Symposius Poëta dicit: *Symposi in Enig^{ma}*
Altera pars reuocat, quidquid pars altera fecit.

CAPVT. X.

Aliunde desertis Dei seruis, etiam delicias apponi.

§. I.

Quæ à Deo sunt, suauiora sunt.

Non Christo tantum, in deserto, Angeli ministrarunt, sed etiam ipse Christus Angelis, hoc est, hominibus in deserto, more Angelorum, uiuentibus. Paut enim quinq; panibus quinq; virorum millia; immò plura postea millia Eremitarum. Neque tamen putandum est, eos, quos etiam miraculosè sustentat diuina prouidentia, aut solo pane hordeaceo, aut sine

sine dulcissima iucunditate semper sustentari. Sicut Christus, præter panes, etiam pisces apposuit suis conuiuis, in deserto; ita subinde etiam alijs sanctis delicias fugientibus delicias facit. Docet enim Ferrariensis, ea, quæ à Deo fiunt immediatè, perfectiora esse his, quæ fiunt à Deo, mediante natura. Sicut ergo olim manna omnem suauitatem saporis continebat, quod nulli naturali cibo contigit; ita vinum in Nuptijs à Christo ex aqua factum, fuit præstantius quouis vino naturali. Pari pacto tradit Ferrariensis, panem in deserto, piscesque Christi potestate multiplicatos, longè fuisse gustus delicatioris, nobiliorisque, & habuisse vim cibi pariter & potus. Quod postea sapius contigisse, ut dulcedinem Dei gustarent homines, exemplis docebo delicatos; ut ne istam quidè habeant aduersus Deum excusationem, & quia gustum sequuntur, vel dulcedine trahantur. Hoc enim hamo usus est etiam ille qui dixit: *Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus. Quod ideò dicit, ait Emissenus, quia amor Dei, quantolibet ardore quesitus, etiam magis ac magis sitim inflammat. Unde & de seipso dicit: Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient. Gustent ergo, ut vide-*

Pfal. 33.

2.
Serm. de
Epiphan.

vide-

videant suauitatem; edant, vt esuriant; bibant, vt sitiant fontem salientem in vitam æternam; quicumque suauitatem sequitur.

§. II.

Ficus Eremita, ac vna ab Angelo allata.

Apud Palladium Helenopolitanum Episcopum, Posidonius Thebanus hæc ipse de se narrat: *Cùm habitarem in loco Porphyrite, anno vno, toto anno, nullum hominem conueni, non audiui sermocinationem, non panem tetigi, nisi si quando paucis uterer dactylis, & sicubi herbas inuenirem agrestes. Quo quidem tempore, cum mei panes, aliquando defecissent, egressus sum è spelunca, ut venirem in orbem terra habitabilem, & cum toto die ambulassem, vix aberam à spelunca duo millia. Cum ergo circumspexissem, video equitem militis habitum præferentem, habentem in capite galeam tiariferam: & cum coniectassem, eum esse militem, profectus sum usq; ad speluncam, & inueni canistrum vuarum, & ficum nuper decerptarum: quod cum accepissem, letus rediui ad speluncam, habens, duobus mensibus, cibos illos ad meam refectioem. En vt etiam obsonijs suos recreat cœlestis Pater! Ficus in paradiso, ad delicias creauerat (quod vel è folijs ficus intelligimus, quæ primi parentes consue-*

Palladius
cap. 77.
hist. Lau-
siacæ.

runt,

runt, vt facerent *sibi perizomata*) nunc è Paradiso per Angelum ficus mittit in eremum. Post diluuium, Noë cœpit exercere terram, & *plantauit vineam*, vt vinum biberet cum iucunditate, en sine vinea vuas Angelus, non iam Christo, sed Posidonio, in deserto ministrat. Quid debuit vltra facere, etiam illecebris Deus homines allicit ad sibi seruiendum. Cur non sequerentur? vel ad pictas vuas etiam aues aduolarunt; ad veras vuas homines, satis alioquin appetentes vini, se non sinunt inuitari.

§. III.

Panis, oliua, poma, herba dulces seruis Dei diuinitus ministrata.

Ruffin.
lib. 2. c.
11. Pal-
lad. 59.

Abbas Hellen, de quo Ruffinus ac Palladius meminit, idem expertus est. *Cum enim aliquando panes ei defecissent, in spelunca, Angelus, in figura fratris eius, attulit nutrimentum. Rursus autem ipsum aliquando quærentes fratres decem numero, errabant per solitudinem, septimo iam die, ieiunii permanentes. Cum verò eos inuenisset, iussit in spelunca refici; illi verò eum victus admonuerunt. Ille, qui nihil habebat, quod eis apponeret, dixit eis: Potens est Deus mensam parare in deserto. Statim autem quidam adolescens, pontone, ipsis orantibus, pulsauit*

savit fores. Cum autem aperuissent, viderunt
 adolescentem habentem magnam sportam pa-
 nis & oliuarum. Iis autem susceptis, comede-
 runt, Deo agentes gratias, cum adolescens sta-
 tim euauisset. Vides, præter panem, oliuas?
 Vis adhuc aliquid dulcius? Audi eundem,
 Palladium, de eodem Hellene. *Abijt in Ibid.*
 desertum, atq; ibi, tanquam pro concupiscentia
 carnis punienda, jeiunijs semetipsum capit af-
 fligere. Tertia autem septimana jeiunii sui, vi-
 dit in deserto jacere diuersa poma sparsa: & in-
 telligens dolos inimici, ait: Non manducabo,
 neq; contingam, ne fratrem meum, hoc est, ani-
 mam meam scandalizem. Scriptum est enim,
 quia non in cibo solo viuit homo, sed in omni ver-
 bo Dei. Cúmq; & sequenti septimana jeiuna-
 ret, paululū in somno deductus est, & ecce An-
 gelus Domini astitit ei, per visum, dicens: Sur-
 ge iam, & quæ tibi apposita inueneris, nihil du-
 bitans vescere. Surgens autem, vidit aqua fon-
 tem lenibus repletum fluentis, eiusq; ripas in-
 circuitu herbis quibusdam teneris odoratisque
 pratextas. Et accedens decerpere capit, & ede-
 re, similiter & ex fonte poculum sumere. Con-
 firmabat autem, se nunquam in omni vita sua
 tanta dulcedinis aliquid, & tanta suauitatis
 habuisse. Inuenit autem in ipso loco etiam spe-
 luncam

*luncam quandam, intra quam aliquamdiu
quieuit. Et cum reficiendi corpusculi tempus &
necessitas adfuisset, per Dei nihilominus gratiã
nihil deerat eorum, quæ poscebat à Domino.
Quid iam volumus ampliùs? pascit suos
Deus; & nectare atque ambrosia pascit, si
necesse est. Quid alibi delicias quærimus?
quæramus ibi, vbi est torrens voluptatis. Vna
ex hoc torrente gutta, totis fluuijs Mundi
antecellit.*

§. IV.

Manne suauitas.

Sap. 16.
20.

De Israëlitis ait Scriptura: *Angelorum
esca nutriuisti populum tuum, & paratum pa-
nem de celo præstitisti illis, sine labore, omne
delectamentum in se habentem, & omnis sapo-
ris suauitatem. Substantia enim tua dulcedi-
nem tuam, quam in filios habes, ostendebat: &
deseruiens vniuscuiusq; volũtati, ad quod quisq;
volebat, conuertebatur. Itaque manna illud,
mellis in aliorum palato, piperis in aliorũ,
in aliorum piscis, in aliorum carnis, in alio-
rum melopeponis, aut alterius suauissimi
fructus saporem efficiebat. Renouatum est
hoc miraculum non semel tantũ, apud
Christianos; Deo suis prouidente, & tan-
quam paruulis lac aut melimela dante.*

Nam

Nam pueris melimela damus; & crustula; Horat. lib
 elementa velint ut discere prima. 1. Sat. 5.

§. V.

Eremita, in miraculoso pane, suum meritum,
 & peccatum ostenditur.

Dulcissimi eiusmodi panis & accepti, Pallad. c.
 & perdit meminit etiam, apud vetustissi- 46. & seq.
 mum authorem Palladium, in Lausiaca, in Lusiac.
 historia, Ioannes Thebaidis clarissimus il- hist. qui
 lustrator; his verbis: *Fuit quidam mona- vixit An.*
chus, (imitatione Christi, ad jeiunandum, 390. tem-
in desertum secedentis) qui in eremo hac, qua pore S.
præ ceteris interior est, habitabat. Hic dum plu- Hierony-
res annos in abstinentia perdurasset, & prone- mi, quem
ctus tempore, prope iam ad senilem venisset eta- etiam ci-
tem, omni virtutum flore adornatus, ac totius tat Epi-
continentia magnitudine sublimatus: cum ora- phan. ep.
tionibus & hymnis sedulo Deo serviret, tanquã ad Ioan.
emerito militi suo Dominus remunerationes pa- Hieroso-
rat; utpote qui in corpore adhuc positus, ad in- lymira-
star Angelorum incorporea vitæ fungeretur of- num.
ficys, & dignum iudicans annonam cœlestem
præbere in deserto ei, qui cœlestem Regem perni-
gilibus præstolabatur excubijs. Quod & Chri-
sto factum est, cui, postquam 40. dies je-
iunavit, Angeli cibos, utique esurienti, mi-
nistraverunt. Volens ergo Deus, qui olim, in
 deserto

Q

Matth.

4.

I. Cor.
10. 12.

deserto Israëlitis è nubibus, Eliæ, per coruum, panem suppeditauit, etiam in hoc seculo remunerare eius Monachi fidele propositum, ad prouidentia sua sollicitudinem quotidiani victus eius reuocat curam. Vt enim ei, cibi usum preposuisset natura necessitas, ingrediens speluncam suam inueniebat mensæ panem superpositum, miræ suauitatis, omnes mundi delicias superantis, miriq; candoris: ex quo refectus, non surrexit ludere, non saltare & choreas ducere, non poposcit fritillos; sed, in exemplum eorum, qui saturati & saturandi Deum laudant, gratias diuina prestantia referens, rursus ad hymnos & orationes conuertebatur. Ad quem diuina etiam reuelationes, multaq; de futuris rebus, à Deo præmonitiones fiebant. Quàm benè monuit Apóstolus: *Qui stat, videat, ne cadat?* Siquidem etiã sanctissimi viri nonnulli, diabolo tentante, ceciderunt. Quod etiam huic eremicolæ accidit. In his enim talibus & tantis profectibus positus, quia sibi placere ac gloriari quasi de meritis suis cœpit, & cœlestis beneficii munus, vitæ suæ debitum duxit, laxatæ sunt tentatori habenæ. Qui, vt mille artifex, quasi tenui terebra, initio paruum, ac sensim maius foramen facturum, ab exiguis censuit ordinandum.

endum. Itaque continuo subintrat eum parua
 quadam desidia animi, tam parua, quam nec
 posset aduertere. Post hac (vt sensim & per
 gradus iretur) creuit maior negligentia, ita vt
 tardior iam fieret ad hymnos, sed & ad oratio-
 nem pigrius surgeret, Psalmi quoq; ipsi non eã,
 quã prius, vigilantia ab ipso canerentur, sed ubi
 parum quid exhibitum fuisset soliti ministerij,
 anima eius quasi nimio labore fatigata, requi-
 escere festinabat: quia sensus eius reprobus effe-
 ctus, de sublimioribus ad inferiora ceciderat,
 & cogitationes suæ per diuersa eum precipitia
 rapiebant. Erat enim iam in corde eius clande-
 stina quadam, turpis ac nefanda cogitatio, con-
 suetudo tamen prior; velut si decursus aquæ,
 etiam cessante remigio, adhuc priori impetu na-
 uigium ferat, ita & vetus institutio ad consueta
 hominem officia trahebat. Ob quam causam
 & stare adhuc in suo statu videbatur. Hic ergo,
 cum post orationes cibum solito requisisset ad
 vesperam, ingressus locum eum, in quo refici
 consueuerat, inuenit solito panem mensæ super-
 positum, ex quo refectus, nihil eorum, quæ in
 corde suo versabantur, emendatione curauit,
 neq; immutationis suæ damna persensit, sed sper-
 nentem se minima, paulatim casurum non in-
 tellexit. Interea cum graui iam libidinis incen-

dio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscentiâ raperetur rursus ad seculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum & orationum ministeria ex more persoluit, atque ingressus ut cibum sumeret, panem quidem inuenit mensæ superpositum, sed aliquanto sordidiorē; admiratus est, & tristis effectus: intellexit enim quod ipsum respiceret, hoc genus monstri, tamen cibo sumpto refectus est. Post diem tertium triplicatis urgeri stimulis cepit: occupauerat enim cogitationes eius quasi iam presentis, & secum positæ, secumque accumbentis imago mulieris, quam complecti sibi videbatur, & ad turpes usus habere substratam. Processit tamen & sequenti die ad solita psallendi & orandi officia, sed stabat oculis, & mente captiuus. Cùmq; solito ingressus ad Vesperam requireret cibum, panem quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum ac aridissimum, & quasi a muribus vel canibus undiq; corrosum. Tunc ille ut hoc vidit, ingemuit, & lacrymas fudit, sed non ita ex corde, nec ita uberes, quæ possent flammam tanti ignis extinguere. Verantamen sumit cibum, sed neq; quantum volebat, neq; qualem solebat: cum interim cogitationes eum, tanquam cohors barbarica, undiq; circumuallant, & omni ex parte in eum tela jaculantur, ac

vincuntur

vinculum captiuumq; eum ad seculum retrahunt. Exurgens ergo, coepit iter agere noctu, per eremum, & tendere ad ciuitatem: sed ubi dies facta est, ciuitas quidem longè adhuc aberat. Ipse verò, cum rapidissimo aestu coqueretur, & fatigaretur in cremo undiq; versus, considerare oculis coepit, & requirere, sicubi esset in vicino monasterium: & cum conspexisset fratrum quorundam cellulam, tendebat illuc, ut apud eos requiesceret. Quem ubi adesse senserunt, serui Dei, continuo procurrunt in obuiam, & velut Angelum DEI excipientes adorant, pedes lauant, ad orationem inuitant, mensam ponunt, atq; omnia secundum diuinum mandatũ complent charitatis officia. Verum ubi refectus est, & paululum requieuit, ex more quasi eruditissimo & opinatissimo patre coeperunt verbum, edificationis expetere, ac monita salutis inquirere. Interrogauerunt quoque eum, quomodo quis diaboli laqueos possit effugere, aut si quando turpes injecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abijci? Tum ille, ut compulsus est monita fratribus dare, & salutis eos viam docere; ac de insidijs demonum (quas seruis Dei intendunt) facere sermonem, illos quidem plenè & sufficienter edocuit, sibi verò ipsi stimulos compunctionis incendit, & in semetipsum.

Q 3 regres-

regressus ait: Quomodo ego alios moneo, & ipse decipior? aut quomodo alios corrigo, qui meipsum non emendo? Age ergo, miser, facito ipse prior, quae facere alios doces. Cūq; huiusmodi increpationibus uteretur aduersus semetipsum, & intellexisset, se miserabiliter supplantatum, valedicens fratribus, continuo se rapidissimo cursu in eremum dedit, & ad speluncam, de qua discesserat, rediit: prosternens se Domina in oratione, dicens: Nisi Dominus adiuuisset me, paulo minùs habitasset in inferno anima mea. Et iterum. Paulò minùs fui in omni malo, & paulò minùs consummauerunt me, in terra. In hoc verò completum est, quod ait Scriptura: Frater fratrem adiuuans exaltabitur, ut ciuitas munita & fortis. Frater qui adiuuat fratrem, quasi ciuitas firma, & iudicia quasi verctes urbium. Post hæc ergo permansit omni vitæ suâ in luctu & lacrymis, videns diuinitus sibi concessum cœlestis mensæ beneficium perdidisse: coepit enim in labore rursus & sudore vultus sui manducare panem suum. Conclussit autem se intra speluncam, atq; in cilicio & cinere jacens, tamdiu lugens flensq; permansit in orationibus, donec assistens ei Angelus Domini, diceret ei: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus est tibi: sed caue, ne ultra elatus de-

rus decipiaris. Venient autem ad te fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & sumens cum eis cibum, age gratias Deo tuo.

§. VI.

Quam noxia sit securitas putantium, se à tentatione securos?

Multorum fructuum hortus est hoc exemplum. Ex eo decerpi potest cognoscique; primò, cura Dei, qua, in deserto, desertos alit. Secundò Dei delicatus amor, delicatissimo pane suos alentis, & velut manna dantis, juxta illud Psal. 67. *Parasti in dulcedine tua, pauperi Deus.* Tertiò ministerium Angelorum, qui, in solitudine, non Christo solum, sed etiam seruis Christi ministraverunt. Quartò, infelicitas, vt ita dicam, magnæ felicitatis, in nimiam non rarò securitatem inducentis. Suprà dictus enim Eremita securitate periclitatus, & felicitate miser factus est, & cœpit demereri, ipsorum meritorum occasione. Quintò, humani ingenij virtutisque inconstantia: nam de virtute superbus, virtutem amisit; meruitque cadere, vt humiliaretur, qui stando superbiuit: denique in turpia lapsus est, qui vescebatur pane Angelorum, Quo exemplo meritò

L 4

multi

multi mortales deberent fieri cautiores. Si cadit, qui mundum fugit; quomodo stabit, qui mundum ambit? Si peccat in eremo, ab omni hominum illecebra remotus; quid fiet illi, qui in medijs turbis jactatur? Si labitur, qui in intimis solitudinibus se abscondit, vt declinet labendi occasionem; quid ei continget, qui præcipitia vltro adit? Si vincitur à Venere, tam abstinens; quid sperare potest, qui se quotidie ingurgitat vino, in quo est luxuria? Si non extinguit ignem impurum aqua; an non magis jungentur vinum & Venus? Sternitur sobrietas; & ebrietas firma consistet? Decipitur Eremita tam diu multumque exercitatus; quid fraudis non patietur, qui vix scit duos fidei articulos, in negotio spirituali prorsus peregrinus? Fædatur, in quo omnis virtus fuit; quò non impelletur omni flagitio cooperatus? Vir tantæ orationis intrat in tentationem; quibus modis tentabitur turpiloquus, detractor, blasphemus? Desertor factus est, qui quotidie manducauit panem Angelorum; quàm constans erit, qui quotidie vel cum diabolis, vel cum hominibus diabolo deterioribus versatur? Illum superbia & libido rapuit, cui Deus arcana cœlestia ac res futuras

futuras reuelavit; an parceret ei, cui omnes turpitudines instillantur? Nempe hæc est mortalium pernicies, securi sunt, nec sollicitè ambulant, cum in medio tentationum, periclitantur. Maxima pars hominum putat se non tentari; cum nemo sit, qui non tentetur. Tentati sunt, in statu innocentiae, primi parentes. Tentatus est castissimus Ioseph. Tentatus est Dauid. Tentatus Salomon. Tentati Petrus, Iudas, & omnes Apostoli: omnes Eremitæ: omnes Religiosi: ipse Christus: & est, qui se à tentatione iudicet immunem? Falleris, ô miser. *Tentatio est vita hominis super terram.* Omni momento tentatur. *Sicut leo rugiens circumit tentator.* Sed ita subtilis est, ut laqueum abscondat; ita callidus, ut fraudem astu colat: & ut, qui diu in aquis versantur, non sentiunt se esse madidos, ita qui maximè tentantur, nesciunt, quid sit tentari. Tentari, ô infelices, est ad peccatum allici. Cur toties delinquitis, si non allicimini ad peccandum? cur iussi estis orare: *Et ne nos inducas in tentationem,* si nulla est tentatio? Hostis, ubicunque potest, nocet; & hostis infernalis parceret? Quin neque vnus tantùm, sed sæpe mille tentant. Unde quidam interrogatus, quod illi no-

Gen. 39,
3. Reg. 11:

Matth. 11.

Marc. 5. 9.

Q 5

racm

men esset, dixit, se vocari *Legionem*. Ita totis legionibus quidam ad superbiam, auaritiam tentati, adhuc se à tentatione liberos arbitrantur. Sextò, Dei leuiter sensimq; monentis; & corrigentis magis, quam punientis clementia. Neq; enim panem illico subduxit negligenti, sed minuit, sed minus condiuit. Septimò, vis diuinorum colloquiorum, paternusq; Dei erga filios prodigos ad frugem redeuntis animus. Vbi enim suamet exhortatione motus est desertor, ubi ad poenitentiam ac cellam se recepit, iterum eum diuina bonitas suscepit, & nutrit, sed iam pane mortali manu confecto, ne diuino prodigio iterum ad insolentiam abuteretur.

§. VII.

*Vita religiosa suauitas, acquisita,
vel perdita.*

Septimò, in hac etiam historia, tanquam in viua quadam imagine, sese intuentur Religiosi, qui, quia corporis sui curam negligunt, merentur curam Dei. An non enim liberimè vacant studijs & orationi? an non, dum illis nulla culinæ cogitatio, ne dum cura est, mensam paratam inueniunt? Adde, illis summam esse in pane & cibo suauitatem;

tem; vt non ficta pietate, sed verissimo testimonio profiteri possint, plus sibi frugales domi dapes sapere, quàm si splendidissimis Principum epulis adhibeantur. Accedunt suauissimæ illustrationes mentis, & dulcissimi motus animorum; spes certa futuræ retributionis; mirifica vitæ securitas, *quasi jure conuiuium*. Hæc omnia illi habent: sed multi, sua culpa, vel minuunt, vel penitus amittunt; dum dormire largiùs, orare, parciùs, ingurgitare se cibis ac potu intemperantiùs, deserere consueta virtutum exercitia, fugere solitudinem, quærere humana solatia, sectari alloquia, amare conuenticula; aucupari noua, frequentare profanorũ conuentus, amare conuiuia, adire aulas incipiunt. Quantò enim magis dominatur caro, tantò minùs spiritus potest emergere; &, sicut qui vili olere repleuit famelicũ ventrem, neque ficedulis, neque phasianis aut saccharo potest delectari, cum locus, in sacco non superfit comedendis meliorib⁹; ita qui mundi filiquis se distendit, non est capax cœlestis dulcedinis. Ad Deum, atque ad se redeat, qui vult redire ad diuinas voluptates; aut se dignum efficere epulis Angelica manu aut missis, aut paratis: vt dicere possit;

Psal. 67.
11. Ios. 5.
12.

possit: *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus,*
De filiis Israël dicitur: *Et comederunt de frugibus terra.* Quid sequitur? *Defecitque manna, postquam comederunt de frugibus terra, nec usi sunt ultra cibo illo filij Israël, sed comederunt de frugibus presentis anni terra Chanaan.* Sic contingit filiis Dei: manna habent, sed manna subducitur, quando, celestibus neglectis, ad terrena gaudia conuertitur. Nec enim diuina delectatione dignus est, qui præponit humanam.

CAPVT. XI.

Alia diuina, erga Dei seruos, dulcedinis exempla.

§. I.

Varij modi, quibus Deus homines alit.

Nemo queratur de suis temporibus, neque præferat nostro æuo sæcula antiquiora, quasi iam minus dulcis sit Deus, aut non ita beneficus, sed benefaciendo fatigatus. Adhuc idem est Numen, quod fuit semper; adhuc, sicut omni æuo, Mundum gubernat. Primum terræ; hortorum; arborum; agrorum fructibus; deinde piscibus aquarum; tum etiam auibus, per ærem, aduolantibus, denique feris dome-